

Przestępczość seksualna

zajęcia nr 1

*Przestępstwa seksualne i przestępstwa
motywowane seksualnie, Biegły
seksuolog, charakterystyka wybranych
przestępstw przeciwko wolności
seksualnej*

rok akademicki 2023/2024

dr Aleksandra
Polak-Kruszyk

Uniwersytet
Wrocławski

Wydział Prawa,
Administracji i Ekonomii

KATEDRA PRAWA KARNEGO WYKONAWCZEGO

Przestępczość seksualna - wprowadzenie

I. Charakterystyka zajęć:

8 spotkań:

- ▶ 1. *(Przestępstwa seksualne i przestępstwa motywowane seksualnie, Biegły seksuolog w postępowaniu karnym, charakterystyka wybranych przestępstw przeciwko wolności seksualnej, zabójstwo seksualne).*
- ▶ 2. *(Cechy wspólne przestępców seksualnych, wpływ dzieciństwa na aktywność przestępczą, modele agresji seksualnej)*
- ▶ 3. *(Reakcja karna na przestępstwa seksualne, ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniu przestępczością na tle seksualnym, rejestr sprawców przestępstw na tle seksualnym)*
- ▶ 4. *(Terapie sprawców przestępstw seksualnych, możliwe trudności terapeutyczne).*
- ▶ 5. *(Seryjni seksualni- sprawa Andrzeja Ś.)*
- ▶ 6. *(Podział sprawców przestępstw seksualnych)*
- ▶ 7. *(Podsumowanie zajęć)*
- ▶ 8. *(Test)*

Przestępczość seksualna - wprowadzenie

II. Zaliczenie zajęć:

- ▶ zaliczenie na ocenę
- ▶ test (max. 20 pytań na podstawie prezentacji omówionych na zajęciach)

III. Obecność:

- ▶ Obowiązkowa
- ▶ Możliwa 1 nieobecność bez konieczności odrabiania

Przestępczość seksualna - wprowadzenie

III. Kontakt:

- ▶ za pośrednictwem poczty elektronicznej (adres wskazany na stronie internetowej)
- ▶ lub na konsultacjach (piątek 10:15-11:15 + terminy dla studentów zaocznych)

IV. Konsultacje:

- ▶ Piątek 10:15-11:15 + terminy dla studentów zaocznych

Wprowadzenie

Przestępstwa seksualne i przestępstwa motywowane seksualnie

- ➔ **Przestępstwa seksualne-** termin ten nie ma jednolitej definicji. Przestępstwa te uwzględniają zaspokajanie popędu płciowego sprawcy lub innej osoby.
- ➔ B. Popielski: „Przestępstwa seksualne są takimi czynami, których motywem jest chęć zaspokojenia lub przynajmniej pobudzenia popędu płciowego”.
- ➔ Są to przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności (np. zgwałcenie) oraz inne motywowane seksualnie (np. sadystyczne uszkodzenie ciała, zabójstwo z motywacji seksualnej).

Przestępczość seksualna

Wprowadzenie

- ▶ Niewiele jest czynów budzących w społeczeństwie większą odrazę niż wymuszanie siłą seksualnej uległości, kalanie dziecięcej niewinności, nie mówiąc już o zabójstwach na tle seksualnym
 - ▶ **Agresja** stanowi główny element przestępstw seksualnych
 - ▶ Agresja seksualna najczęściej znajduje ujście w gwałtach
 - ▶ W licznych badaniach zjawiska, że zdecydowana większość dzieci maltretowanych i wykorzystywanych seksualnie przejawia w życiu dorosłym tendencje do stawania się oprawcą.
 - ▶ Zgodnie z tą teorią gdy ofiara dorasta, staje się silna fizycznie i przebiegła, czerpie ze swych masochistycznych przeżyć energię do sadystycznych zachowań wobec innych i na tej zasadzie z masochisty przeradza się w sadystę
 - ▶ Dewiacyjne skłonności seksualne, podobnie jak i wszelkie inne postacie złego zachowania wynikają z różnych zaburzeń życia rodzinnego, czyli z tego, co od pewnego czasu zwykło się nazywać „dysfunkcyjnością rodziny”.

Sprawcy z zaburzeniami preferencji seksualnych

Od 1 stycznia 2022 r. obowiązuje jedenasta edycja ICD-11 jako klasyfikacja międzynarodowa.

- ▶ **Zaburzenia parafilne (Paraphilic Disorders – PD) w ICD-11 zastępują grupę zaburzeń preferencji seksualnych w ICD-10.**
- ▶ ICD 10 **Osoba z zaburzeniami preferencji seksualnych-** osoba taka odczuwa powtarzający się, nasilony popęd i ma wyobrażenia seksualne dotyczące niezwykłych przedmiotów lub działań. Realizuje ten popęd zgodnie z jego odczuciem i z tego powodu wyraźnie cierpi. Preferencja ta występuje co najmniej od 6 miesięcy. W literaturze podkreśla się też fakt, iż to uzależnienie bądź bodźce są społecznie nieakceptowalne.
- ▶ ICD 11- **Podstawowe kryteria diagnostyczne dla zaburzenia parafilnego to:**
 1. utrzymujący się, skoncentrowany i intensywny wzorzec podniecenia seksualnego – przejawiający się uporczywymi myślami, fantazjami, pragnieniami lub zachowaniami seksualnymi – który obejmuje osoby, niewyrażające na to zgody lub ich wiek lub status nie pozwala na wyrażenie takiej zgody w sposób świadomy (np. dzieci przed okresem dojrzewania, osoby z niepełnosprawnością intelektualną, osoby niepodejrzewające takich zachowań np. osoba oglądana przez okno, zwierzę itp.);
 2. osoba działała zgodnie z tymi myślami, fantazjami lub popędami lub jest przez nie wyraźnie przygnębiona

Sprawcy z zaburzeniami preferencji seksualnych

Zgodnie z ICD-10 na zaburzenia preferencji seksualnych składały się następujące parafilie:

- ▶ fetyszyzm (F65.0);
- ▶ transwestytyzm fetyszystyczny (F65.1),
- ▶ ekshibicjonizm (F65.2);
- ▶ oglądactwo (F65.3);
- ▶ pedofilia (F65.4);
- ▶ sadomasochizm (F65.5);
- ▶ złożone zaburzenia preferencji seksualnych nieokreślone (F65.6).

Zaburzenia parafilne w ICD-11 obejmują:

- ▶ zaburzenia ekshibicjonistyczne;
- ▶ zaburzenia oglądactwa (voyeryzm);
- ▶ zaburzenia pedofilne;
- ▶ zaburzenia ocieractwa (frotteuryzm – dodatkowo wydzielona kategoria diagnostyczna, wcześniej była w grupie tzw. innych parafilii);
- ▶ zespół przymusowego sadyzmu seksualnego (jest to nowa kategoria diagnostyczna)
- ▶ oraz inne zaburzenia parafilne

Zaburzenia preferencji seksualnych stanowią **część zaburzeń niepsychotycznych.**

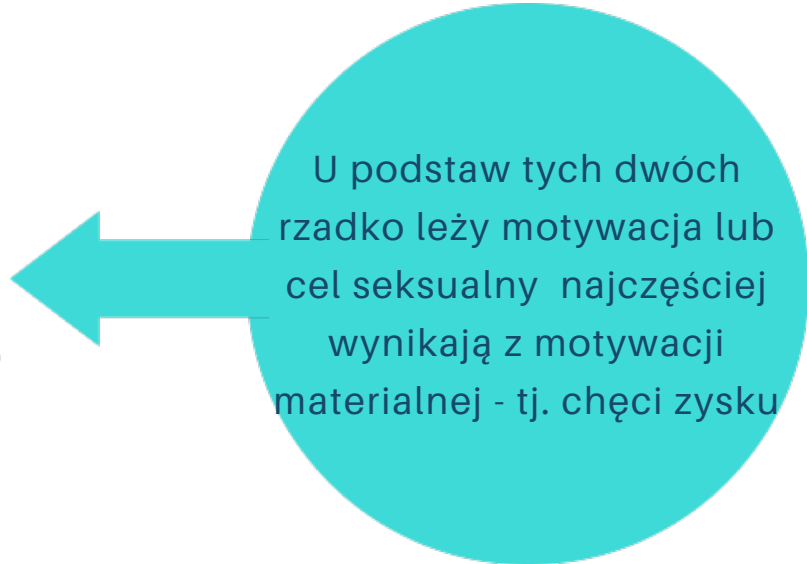
- ▶ **Nowością ICD-11 jest** wyłączenie fetyszyzmu, fetyszyzmu transwestytycznego i sadomasochizmu z kategorii zaburzeń oraz depatologizacja tych zachowań seksualnych.

Wprowadzenie

Obecnie Kodeks karny penalizuje w treści rozdziału XXV

(Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności):

- ▶ Przestępstwo zgwałcenia (art. 197 k.k.)
- ▶ Wykorzystanie seksualne osoby bezradnej lub niepoczytalnej (art. 198 k.k.)
- ▶ Seksualne nadużycie zależności lub krytycznego położenia (art. 199 k.k.)
- ▶ Obcowanie płciowe z małoletnim (art. 200 k.k.)
- ▶ Wykorzystanie seksualne osoby małoletniej (art. 200a k.k.)
- ▶ Kazirodztwo (art. 201 k.k.)
- ▶ Rozpowszechnianie pornografii (art. 202 k.k.)
- ➡ Zmuszanie do prostytucji (art. 203 k.k.)
- ➡ Stręczycielstwo, kuplerstwo i sutenerstwo (art. 204 k.k.)

U podstaw tych dwóch rzadko leży motywacja lub cel seksualny najczęściej wynikają z motywacji materialnej - tj. chęci zysku

Obyczajność

Czym jest obyczajność?

- ➡ To sposób zachowania się w pewnej grupie społecznej, który to sposób zachowania wymagany jest przez tę grupę i którego naruszenie jest negatywnie przez tę grupę oceniane.
- ➡ Normy te odnoszą się do różnych sfer życia człowieka i mogą dotyczyć: życia intymnego, w tym seksualnego i związanego z procesami fizjologicznymi.
 - ➡ Zgodnie ze stwierdzeniem Sądu Najwyższego w uchwale z dnia 13 kwietnia 1977 roku (sygn. VII KZP 30/76) **obyczajność obejmuje podstawowe moralne zasady współżycia społecznego w zakresie przeżyć kontaktów i związków seksualnych.**

Poza rozdziałem XXV

Poza obrębem wspomnianego rozdziału w ramach przestępstw przeciwko wolności znalazły się czyny polegające na:

➡ Utrwaleniu wizerunku osoby nagiej lub osoby w trakcie czynności seksualnej bez zgody takiej osoby i rozpowszechnianie takiego wizerunku (art. 191a k.k.)

Przestępstwami motywowanymi seksualnie mogą być także inne czyny, których motywem bądź celem jest zaspokojenie popędu seksualnego - wśród nich m.in.:

➡ Zabójstwo z motywacji seksualnej (art. 148 k.k.)

➡ Spowodowanie uszkodzeń wynikających z motywacji sadystycznych (art. 156-157 k.k.)

➡ Motywowane fetyszyzmem przywłaszczenie cudzej rzeczy ruchomej (art. 284 k.k.) lub kradzież takowej rzeczy (art. 278 k.k.)

➡ Wynikające z nekrofilii znieważenie zwłok (art. 262 k.k.)

➡ Pozbawienie wolności obiektu fascynacji seksualnej (art. 189 k.k.)

Kodeks Wykroczeń

Wykroczenia przeciwko obyczajności publicznej i podtekst seksualny ich popełnienia

➡ **Art. 140. [Nieobyczajny wybryk]** Kto publicznie dopuszcza się nieobyczajnego wybryku, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności, grzywny do 1500 złotych albo karze nagany.

➡ Normy obyczajowe zmieniają się. Niełatwo wskazać jakie zachowania wyczerpują dzisiaj znamiona nieobyczajnego wybryku. To co było nieprzyzwoite kilka lat temu, dziś może być już powszechne i akceptowane.

➡ O ile pokazanie się topless na plaży już raczej nikogo nie zdziwi, o tyle pokazanie się w takim stroju w pracy lub na wykładzie nie będzie powszechnie akceptowane.

➡ **Art. 141. [Nieobyczajne ogłoszenie, napis, rysunek]** Kto w miejscu publicznym umieszcza nieprzyzwoite ogłoszenie, napis lub rysunek albo używa słów nieprzyzwoitych, podlega karze ograniczenia wolności, grzywny do 1500 złotych albo karze nagany.

➡ Nieprzyzwoity- niezgodny z panującymi w społeczeństwie zasadami etyczno-moralnymi, niezgodny z panującymi normami obyczajowymi etykietą; nieskromny, bezwstydnny, niewłaściwy.

Kodeks Wykroczeń

Wykroczenia przeciwko obyczajności publicznej i podtekst seksualny ich popełnienia

➡ **Art. 142. [Proponowanie czynu nierządowego z chęci korzyści majątkowej]** Kto natarczywie, narzucając się lub w inny naruszający porządek publiczny sposób, proponuje innej osobie dokonanie z nią czynu nierządowego, mając na celu uzyskanie korzyści materialnej, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

➡ J. Bafia „Natarczywym będzie działanie narzucające swoją osobę parokrotnie lub w sposób domagający się stanowczo odbycia czynu nierządowego, podczas gdy narzucającym się będzie każdy wyzywający, rzucający się w oczy sposób proponowania czynu nierządowego w takim miejscu, na ulicy, w hallu hotelowym, w parku czy na dworcu itp.”

➡ **Art. 51. [Zakłócenie spokoju lub porządku publicznego]**

➡ § 1. Kto krzykiem, hałasem, alarmem lub innym wybrykiem zakłóca spokój, porządek publiczny, spoczynek nocny albo wywołuje zgorszenie w miejscu publicznym, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

➡ § 2. Jeżeli czyn określony w § 1 ma charakter chuligański lub sprawca dopuszcza się go, będąc pod wpływem alkoholu, środka odurzającego lub innej podobnie działającej substancji lub środka, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

➡ § 3. Podżeganie i pomocnictwo są karalne.

Definicje

Obcowanie płciowe

- To takie kontakty o charakterze seksualnym, które obiektywnie zbliżone są do poziomu zażyłości i intymności towarzyszących zwykle spółkowaniu;
- Stosunki analogiczne do spółkowania;

Inna czynność seksualna

- ▶ najbardziej typowa inna czynność seksualna to dotykanie narządów płciowych ofiary;
- ▶ obnażanie się pokrzywdzonego;
- ▶ samogwałt

I KZP 17/99 - z dnia 19 maja 1999 r. w składzie 3 sędziów na pytanie Sądu Okręgowego w Tarnowie

"Inna czynność seksualna" w rozumieniu art. 200 § 1 k.k. (a także w rozumieniu art. 197 § 2 k.k. oraz art. 198 i art. 199 k.k.) to takie zachowanie, nie mieszczące się w pojęciu "obcowania płciowego", które związane jest z szeroko rozumianym życiem płciowym człowieka, polegające na kontakcie cielesnym sprawcy z pokrzywdzonym lub przynajmniej na cielesnym i mającym charakter seksualny zaangażowaniu ofiary."

Biegły seksuolog

w postępowaniu karnym

Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej, obyczajności oraz inne motywowane seksualnie - często wywołują wątpliwości co do tego czy sprawca w chwili popełnienia zarzucanego mu czynu miał zdolność rozumienia znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem

Pamiętać należy, że w myśl
art. 202 § 1 k.k.

W POSTĘPOWANIU SĄDOWYM

W POSTĘPOWANIU PRZYGOTOWAWCZYM

SĄD

PROKURATOR

powołuje co najmniej dwóch
biegłych lekarzy psychiatrów

➔ **Sąd Najwyższy:** Powołanie biegłego lekarza innej specjalności np. seksuologa nie czyni zadość tej dyrektywie.

Biegły seksuolog

w postępowaniu karnym

- ➔ **Art. 202 § 2 kpk** biegli seksuologowie mogą być natomiast powołani na wniosek psychiatrów powołanych na podstawie art. 202 § 1 kpk
- ➔ **Art. 202 § 3 kpk** Do udziału w wydaniu opinii o stanie zdrowia psychicznego oskarżonego, w zakresie zaburzeń preferencji seksualnych, sąd, a w postępowaniu przygotowawczym prokurator, powołuje biegłego lekarza seksuologa.
- ➔ **Sąd Najwyższy:** Powołanie biegłego lekarza seksuologa z mocy **art. 202§ 3 kpk** do udziału w wydaniu opinii o stanie zdrowia psychicznego ciąży na sędzię lub prokuratorze - gdy wniosek o jego powołanie złożą uprzednio powołani lekarze psychiatrzy na podstawie **art. 202 § 2 kpk.**
- ➔ Osoba legitymująca się certyfikatem seksuologa klinicznego (wydanym przez Polskie Towarzystwo Seksuologiczne) **ale niebędąca lekarzem z wykształcenia** nie może zostać powołana jako biegły w zakresie zaburzeń preferencji seksualnych.

Znamiona przedmiotowe utrwalania wizerunku osoby nagiej bez jej zgody (art. 191a k.k.)

Art. 191a.

§ 1. Kto utrwał wizerunek nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej, używając w tym celu wobec niej przemocy, groźby bezprawnej lub podstępu, albo wizerunek nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej bez jej zgody rozpowszechnia,

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

W rozumieniu art. 191a k.k. wizerunek to- obraz fizyczny danej osoby.

- ▶ Wizerunek musi być nagi lub w trakcie czynności seksualnej (wyodrębniono dwie kategorie)
 - ➡ Nagi-taki, który dokumentuje brak jakiejkolwiek zasłony ciała pokrzywdzonego
 - ➡ Ale również taki, w którym ukazana jest istotna część nagiego ciała pokrzywdzonego (np. osoba jedynie w pończochach lub odziana w przezroczystą sukienkę/ ubranie)

Znamiona przedmiotowe utrwalania wizerunku osoby nagiej bez jej zgody (art. 191a k.k.)

W rozumieniu art. 191a k.k. wizerunek to- obraz fizyczny danej osoby.

- Cechę takiego wizerunku **ma również fotomontaż** (np. dodanie twarzy do nagiego ciała innej osoby, ponieważ stawia to w niekorzystnej sytuacji pokrzywdzonego - zostanie rozpoznana jego twarz).
- **Rozpoznanie wizerunku może nastąpić:**
 - ➡ Nie tylko przez ogląd rysów twarzy;
 - ➡ Również za pośrednictwem cech szczególnych budowy np. blizn, tatuaży, sposobu poruszania się, ogólnego wyglądu sylwetki.
 - ✓ W literaturze wskazuje się, że można zakazać sobowtórowi rozpowszechniania wizerunku jeśli narusza w ten sposób prawa takiej osoby do czci bądź prywatności.

Znamiona przedmiotowe utrwalania wizerunku osoby nagiej bez jej zgody (art. 191a k.k.)

„Rozpowszechnianie” o którym mowa w art. 191a k.k. to udostępnianie określonych treści publiczności, tworzenie możliwości publicznego dostępu.

- Brak zgody musi istnieć w chwili czynu sprawcy.
 - ➡ Należy odróżnić od opublikowania (Utworem opublikowanym, jest utwór, który za zezwoleniem twórcy został w jakikolwiek sposób udostępniony publicznie)
- Utrwalanie wizerunku nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej, a także rozpowszechnianie wizerunku takich osób, to czyny, których sprawcy działają w pierwszym rzędzie w sferze internetu.
- Może się jednak zdarzyć, że takie treści są rozpowszechniane za pośrednictwem prasy drukowanej.

Znamiona przedmiotowe utrwalania wizerunku osoby nagiej bez jej zgody (art. 191a k.k.)

„Rozpowszechnianie” o którym mowa w art. 191a k.k. to udostępnianie określonych treści publiczności, tworzenie możliwości publicznego dostępu.

- Umieszczenie na stronach bądź wprowadzenie do ogólnej sieci -**stanowi rozpowszechnienie w rozumieniu art. 191a k.k.**
 - **Odpowiedzialność administratora systemu powinna ograniczać się do sytuacji, gdy świadomie udostępnia on swoją usługę dla takich celów (i publikowane są tam treści bez zgody osoby, której wizerunek jest tam udostępniany).**
 - Jeżeli taka treść trafi np. na Facebook, który jako portal służy w zupełnie innym celu, to odpowie za to jedynie osoba, która udostępniła zawartość. Facebook najpewniej usunie zgłoszoną zawartość (portale tego typu często posiadają też wbudowane algorytmy, które wyłapują taką zawartość)

Pedofilia i kazirodztwo

Granica ochrony seksualnej dzieci - uwagi wstępne:

- ▶ **Aktualnie** granice ochrony seksualnej dzieci są wyższe niż w czasach starożytnych – na świecie wahają się na ogół między 14 a 18 rokiem życia. W Polsce granica ta wynosi 15 lat.
 - ▶ Wiek dziecka – ofiary seksualnego wykorzystania jest tak ważny, ponieważ pozwala ustalić dwa fundamentalne aspekty tego zagadnienia: po pierwsze stopień szkodliwości wykorzystania na późniejszy rozwój ofiary, po drugie rodzaj wypaczenia preferencji seksualnych u sprawcy.
 - ▶ Jeśli chodzi o szkodliwość przedwczesnego zaangażowania dziecka w praktyki seksualne, istnieje dosyć powszechne przekonanie, że im młodszy wiek dziecka, tym intensywniejsze i bardziej rozległe będą rozmiary upośledzenia jego funkcji psychospołecznych.

Pedofilia i kazirodztwo

Art. 200. Seksualne wykorzystanie małoletniego

§ 1. Kto obcuje płciowo z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 2. (uchylony).

§ 3. Kto małoletniemu poniżej lat 15 prezentuje treści pornograficzne lub udostępnia mu przedmioty mające taki charakter albo rozpowszechnia treści pornograficzne w sposób umożliwiający takiemu małoletniemu zapoznanie się z nimi, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 4. Karze określonej w § 3 podlega, kto w celu swojego zaspokojenia seksualnego lub zaspokojenia seksualnego innej osoby prezentuje małoletniemu poniżej lat 15 wykonanie czynności seksualnej.

§ 5. Karze określonej w § 3 podlega, kto prowadzi reklamę lub promocję działalności polegającej na rozpowszechnianiu treści pornograficznych w sposób umożliwiający zapoznanie się z nimi małoletniemu poniżej lat 15.

Art. 201. Kazirodztwo.

Kto dopuszcza się obcowania płciowego w stosunku do wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Pedofilia i kazirodztwo

Z licznych studiów nad genezą pedofilii i kazirodztwa wynika, że dewiacje te – jak i większość innych zaburzeń zachowania – nie mają jakiegś jednej, określonej determinanty czy nawet zespołu typowych uwarunkowań.

Pedofilia: obok tego terminu używane są jeszcze takie określenia jak:

➡ Infantofilia

➡ Infantoseksualizm

➡ Pederastia

- Pedofilia/ pederastia zgodnie z greckim źródłosłowem dotyczą upodobania do chłopców - podobne upodobania do dziewcząt określane są „nimfofilia”
- W literaturze anglojęzycznej termin „seksualnego wykorzystania dzieci” obejmuje także częściowo zakres „kazirodztwa”- ten obszar zjawiska, który dotyczy kontaktów seksualnych dorosłych członków rodziny ze wzrastającymi w tej rodzinie dziećmi.

Skutki seksualnego wykorzystywania dzieci

- Rozmiar krzywd wyrządzonych dziecku przez jego seksualne wykorzystanie najlepiej wyrażają słowa Susan Forward: „**wśród różnych sposobów krzywdzenia człowieka seksualne wykorzystanie dziecka wydaje się prawdziwym dziełem szatana**”
- Andrew J. Cotgrove i Israel Kolvin (1994) dokonali podsumowania różnych badań i obserwacji ukazujących trwałe skutki wczesnego molestowania seksualnego na późniejsze życie ofiary.
- Liczne negatywne wpływy podzielili na grupy według czterech, podstawowych dziedzin:
 - ➡ **Skutki psychologiczne**- chroniczna depresja, znaczne obniżenie samooceny, uporczywe lęki, poczucie winy, zaburzenia snu i trudności z koncentracją.
 - ➡ **Zaburzenia w zachowaniu**– skłonności do samouszkodzeń, nadużywanie środków uzależniających, włóczęgostwo, zachowania przestępcze i inne.
 - ➡ **Zaburzenia psychoseksualne**- nieumiejętność utrzymywania trwałych związków, promiskuityzm seksualny połączony z rozlicznymi zahamowaniami seksualnymi oraz podatnością na stawanie się ofiarą wynaturzonych i agresywnych zachowań seksualnych ze strony innych osób.
 - ➡ **Posttraumatyczne objawy psychiatryczne**- w szczególności objawy z pogranicza psychozy, do których m.in. należy patologiczna podejrzliwość, labilność nastrojów oraz autyzm.

Zgwałcenie

Najważniejsze dla obecnego stanu wiedzy o przestępstwach seksualnych jest reprezentowane przez przedstawicieli ujęcia psychodynamicznego (będącego sukcesorem psychoanalizy) stanowisko, że gwałt to przede wszystkim akt agresji.

- ▶ Jest to czyn pseudoseksualny, którego sprężynami są wrogość, chęć wymuszenia uległości oraz perwersyjna rozkosz płynąca z zadawania bólu” A. Nicholas Groth i H. Jean Birnbaum.
- ▶ **Najprostsze określenie gwałtu** – jako stosunku seksualnego odbytego bez zgody lub wbrew woli ofiary.

Zgwałcenie

► **Groth, Burgess i Holmstrom (1977) wyróżnili trzy rodzaje gwałtów w zależności od przewagi jednego z trzech podstawowych czynników tego patologicznego, a zarazem przestępczego zachowania, a mianowicie: złości, dominacji i sadyzmu:**

- Gwałt dokonany w złości-(anger rape) polega na brutalności fizycznej, połączonej najczęściej z wulgarnymi i obelżywymi określeniami ofiary. Seks traktowany jest w tego typu gwałcie jako droga do poniżenia i „zbrukania” osoby gwałconej.
- Gwałt władczy-(power rape) jest stosunkowo najmniej brutalny – jego głównym motywem jest udowodnienie przewagi nad ofiarą. Seks stanowi najlepszą, zdaniem sprawcy, metodę upokorzenia i podporządkowania sobie ofiary.
- Gwałt sadystyczny- (sadistic rape) Przede wszystkim sprawca starannie selekcjonuje ofiary. Podstawę takiej selekcji stanowi przede wszystkim podobieństwo (faktyczne lub symboliczne) do osoby czy osób, które wcześniej, nierzadko w dzieciństwie spowodowały u sprawcy głęboko tkwiący uraz psychiczny, a także podobieństwo do osób, których gnębienie w bardziej lub mniej odległej przeszłości wywoływało seksualne podniecenie.
 - Gwałt sadystyczny jest z reguły rozciągnięty w czasie, podczas jego trwania sprawca dokonuje bowiem szeregu, czasami nawet bardzo wymyślnych i skomplikowanych zestawów tortur, które dostarczają mu seksualnych podnieć.

Zgwałcenie

Art. 197. [Zgwałcenie i wymuszenie czynności seksualnej]

§ 1. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15.

§ 2. Jeżeli sprawca, w sposób określony w § 1, doprowadza inną osobę do poddania się innej czynności seksualnej albo wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Jeżeli sprawca dopuszcza się zgwałcenia:

- + 1) wspólnie z inną osobą,
- + 2) (uchylony),
- + 3) wobec wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry,
- + 4) posługując się bronią palną, nożem lub innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem lub środkiem obezwładniającym albo działając w inny sposób bezpośrednio zagrażający życiu,
- + 5) wobec kobiety ciężarnej,
- + 6) utrwalając obraz lub dźwięk z przebiegu czynu,

podlega karze pozbawienia wolności od lat 3 do 20.

§ 4. Jeżeli sprawca dopuszcza się zgwałcenia wobec małoletniego poniżej lat 15 lub sprawca czynu określonego w § 1-3 działa ze szczególnym okrucieństwem lub następstwem tego czynu jest ciężki uszczerbek na zdrowiu,

Zgwałcenie

Przesłanką przestępstwa jest **brak zgody**. Brak zgody musi istnieć w chwili czynu

Żeby wypełnić znamiona- sprawca musi posłużyć się wskazanymi w art. 197 §1 k.k. sposobami.

- ▶ **Osoba doprowadzona do stosunku analnego lub oralnego a wyrażająca w tym czasie zgodę wyłącznie na stosunek waginalny** – jest ofiarą zgwałcenia
- ▶ Zdaniem R. Krajewskiego ewentualna odmowa zapłaty prostytutce za akt płciowy, do którego już doszło, nie czyni z niej ofiary zgwałcenia, bowiem w czasie podejmowania czynności seksualnej istniała jej zgoda na tę czynność.
- ▶ Ofiarą przestępstwa z art. 197 może być jednak osoba trudniąca się prostytutką (może być tak, że prostytutka świadczy usługi polegające na uprawianiu seksu waginalnego i oralnego, absolutnie wykluczając innego rodzaju kontakty, a klient przemocą doprowadzi ją do innej nieakceptowanej formy obcowania płciowego np. analnej).

Przestępstwo zgwałcenia

Sprawcą tego przestępstwa nie zawsze musi być mężczyzna

- ▶ Czyn ten nie zawsze ma heteroseksualny charakter.
- ▶ Dokonać może go również kobieta (co zdarza się jednak rzadko).
- ➡ **Statystycznie dopiero co 5 ofiara zgwałcenia zgłasza się na Policję/ do Prokuratury**
- ➡ **Przestępstwo zgwałcenia przedawnia się po 15 latach**

Kobieta a realizacja znamion art. 197 k.k.

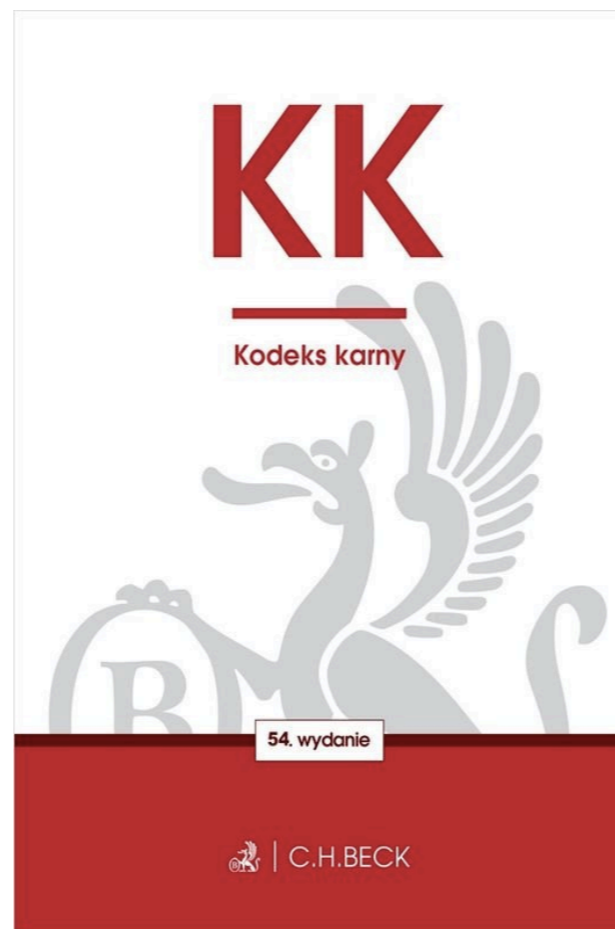
- ▶ Częściej pomocnictwo (np. przytrzymywanie ofiary gwałtu)
- ▶ Z teoretycznego punktu widzenia:
 - ▶ Kobieta, która nakłoniła mężczyznę do odbycia z nią klasycznego, pełnego stosunku płciowego, zapewniając go jednocześnie -niezgodnie z prawdą- że przed jego rozpoczęciem przyjęła skuteczne z punktu widzenia środki zapobiegania ciąży- a mężczyzna wyraźnie uzależniał rozpoczęcie obcowania płciowego od zastosowania przez kobietę zabezpieczenia i w konsekwencji nie wyraziłby zgody na odbycie stosunku, gdyby wiedział, że jego partnerka środków takich w rzeczywistości nie użyła- **może godzić w dobro podlegające ochronie na gruncie art. 197 § 1 kk.**
- ▶ Możliwość odbycia stosunku „bezpiecznego” stanowi swoistego rodzaju dobro prawne, składające się na element składowy wolności seksualnej w sensie pozytywnym, podlegającym ochronie z art. 197 §1 kk
- ▶ Pozostaje jakościowo różne od stosunku prokreacyjnego (tj. celowo zmierzającego do zapłodnienia), lub choćby obarczonego takim ryzykiem.
- ▶ **Natomiast tutaj praktycznym problemem organów wymiaru sprawiedliwości-** byłaby konieczność zbadania „sprawczości” tego rodzaju zabiegów podstępnych ze strony kobiety.

Prostytucja

- ▶ Prostytucja nie jest czynem zabronionym na gruncie polskiego prawa karnego
- ▶ Zmuszanie do prostytucji jest przestępstwem (art. 203 kk)
- ▶ Kodeks karny z 1997 r. penalizuje:
 - ➔ Zmuszanie innej osoby do uprawiania prostytucji, nakłanianie innej osoby do uprawiania prostytucji (stręczycielstwo)
 - ➔ Ułatwianie jej uprawiania prostytucji (kuplerstwo).
 - ➔ Zarówno stręczycielstwo, jak i kuplerstwo muszą być podjęte w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.
 - ➔ Penalizowane pozostaje również samo czerpanie korzyści majątkowych z uprawiania przez kogoś prostytucji (sutenerstwo).

Zabójstwo na tle seksualnym

- ▶ Zabójstwo seksualne / zabójstwo na tle seksualnym - nie jest to przestępstwo seksualne sensu stricto, ale jest związane z aktywnością seksualną z aktywnością seksualną/ motywowane seksualnie.
- ▶ Zabójstwo należy do przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu człowieka

Zabójcy seksualni

Pojęcie zabójcy seksualnego nie jest pojęciem jednoznacznie zdefiniowanym

► Oprócz postaci podstawowej § 1. *Kto zabija człowieka, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 10 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności* został przewidziany typ uprzywilejowany (o znamionach redukujących odpowiedzialność karną) np. dzieciobójstwo (od 3 msc do 5 lat), a także kwalifikowany (zwiększający tę odpowiedzialność). **Typy kwalifikowane, Art. 148 §2 k.k. kto zabija człowieka:**

- ➡ Ze szczególnym okrucieństwem
- ➡ W związku z wzięciem zakładnika, **zgwałceniem** albo rozbojem
- ➡ W wyniku motywacji zasługującej na szczególne potępienie
- ➡ Z użyciem materiałów wybuchowych

podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 15 albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

§3 *Karze określonej w § 2 podlega, kto jednym czynem zabija więcej niż jedną osobę lub był wcześniej prawomocnie skazany za zabójstwo oraz sprawca zabójstwa funkcjonariusza publicznego popełnionego podczas lub w związku z pełnieniem przez niego obowiązków służbowych związanych z ochroną bezpieczeństwa ludzi lub ochroną bezpieczeństwa lub porządku publicznego.*

Zabójstwo ze zgwałceniem

Oznacza wszelką łączność przedmiotową lub podmiotową obu przestępstw

▶ Związek taki zachodzi gdy:

- ➔ Sprawca zgwałcenia popełnia zabójstwo w celu usunięcia świadka, uniknięcia rozpoznania.
- ➔ Mamy do czynienia z zabójstwem motywowanym seksualnie - sprawca zabija dla osiągnięcia satysfakcji seksualnej, zabójstwo służy jej osiągnięciu powiązane z dewiacjami seksualnymi
 - zabójstwo może być dokonane przed aktem seksualnym, po akcie lub w jego trakcie,
 - może być też niejako „równoważnikiem” aktu seksualnego = zamiast aktu seksualnego i może łączyć się np. ze zjadaniem części ciała ofiary

Zabójstwa seksualne vs. zabójstwa seryjne

- ▶ Zabójstwa seksualne (zwłaszcza jeżeli sprawca dokonuje ich systematycznie) bywają utożsamiane z zabójstwami seryjnymi.
- ▶ Za zabójstwa seksualne można uznać zabójstwa drapieżcze, które są popełniane w sposób wyrachowany, selektywny i są pozbawione innego niż przyjemność zabójcy motywu.
- ▶ **Z tymi zabójstwami mogą wiązać się skłonności sadystyczne ujawniane w sferze seksualnej:**
 - ▶ **Sadyzm seksualny** - jest widoczny w aktywności sprawców seryjnych, osiągających orgazm w trakcie torturowania i mordowania ofiary.
- ▶ W literaturze wskazuje się, że zabójca seryjny kieruje się innymi motywami, wśród których: brak zrozumienia przez innych, odwet na zniechęconej grupie lub kategorii społecznej stanowią zasadniczy motyw działania. W jego działaniu również mogą ujawniać się pewne cechy sadyzmu seksualnego.

Sprawcy zgwałceń/ sprawcy nadużyć seksualnych względem dzieci

Sprawcy zgwałceń vs. Sprawcy nadużyć seksualnych względem dzieci

1. Zazwyczaj młodzi mężczyźni / Różne grupy wiekowe
2. W przeszłości zachowania antyspołeczne / Częściej stosują uwodzenie, stopniowo zdobywają zaufanie
3. Często stosują przemoc w większym natężeniu niż jest to konieczne/ Rzadziej stosują przemoc
4. Złożona motywacja- kontrola, dominacja, upokarzania / Niska samoocena
5. Deficyty w zakresie empatii względem ofiar / Częściej występuje obawa przed nawiązywaniem relacji/ bliskich związków z dorosłymi
6. Często motywowani gniewem/ Poczucie niedostosowania
7. Aktywność seksualna wykorzystana do zaspokojenia pozaseksualnych potrzeb